

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ ДС/СС 05/4-02 бр. 221/1-ХIII/14 20.02.2014. године	
--	--

ВЕЋЕ НАУЧНИХ ОБЛАСТИ
ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКИХ НАУКА

Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду је на својој X редовној седници, 20.02.2014. године – на основу чл. 231. став 1. алинеја 15. и 16. и члана 278. Статута Факултета, прихватило Извештај Комисије за докторске студије с предлогом теме за докторску дисертацију: АРХИТЕКТОНСКО СТВАРАЛАШТВО ЈОСИФА НАЈМАНА (1894-1951), докторанда Саше Михајлова.

За ментора је одређен проф. др Александар Кадијевић.

<u>Доставити:</u> 1х Универзитету у Београду 1х Стручном сараднику за докторске дисертације 1х Шефу Одсека за правне послове 1х Архиви	ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА Проф. др Милош Арсенијевић
---	---

Факултет <u>Филозофски</u>	УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
04/1-2 бр. 6/2471	Веће научних области друштвено-хуманистичких наука
(број захтева)	
21.02.2014.	(Назив већа научних области коме се захтев упућује)
(датум)	

ЗАХТЕВ

за давање сагласности на предлог теме докторске дисертације

Молимо да, сходно члану 46. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду («Гласник Универзитета», бр. 131/06), дате сагласност на предлог теме докторске дисертације:

Архитектонско стваралаштво Јосифа Најмана

(1894-1951)

(пун назив предложене теме докторске дисертације)

НАУ историја уметности

ЧНА ОБЛАСТ

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ:

Име, име једног од родитеља и презиме кандидата:

Саша (Јован) Михајлов

Назив и седиште факултета на коме је стекао Филозофски фак. у Београду

високо образовање:

Година

2002

дипломирања:

Назив мастер рада кандидата:

Назив факултета на коме је мастер рад

одбрањена:

Година одбране мастер рада:

Обавештавамо вас да Наставно-научно веће

је

на

седници

20.02.2014.

одржаној

размотрило предложену тему и закључило да је тема подобна за израду докторске дисертације.

	ДЕКАН ФАКУЛТЕТА
	Проф. др Милош Арсенијевић

Додатак уз образац 1.

ПОДАЦИ О МЕНТОРУ

за кандидата Сашу Михајлов

Име и презиме ментора: Александар Кадијевић

Звање: доктор наука, редовни професор

Списак радова који квалификују ментора за вођење докторске дисертације:

1. *Arhitektura Beograda 1950-2012. Mihajlo Mitrović, Prostor 21, Zagreb 2013, 190. SCI LIST, AHCI, M23*
2. *Expressionism and Serbian industrial architecture, Зборник за ликовне уметности Матице српске 41, Нови Сад 2013, 103-110. M51*
3. *Архитекта Момир Коруновић и ратна 1912.година, Архитектура и урбанизам 37, Београд 2013, 43-49. M51*
4. *Одјеци Првог балканског рата у српској архитектури, у: Први Балкански рат 1912/1913.године: друштвени и цивилизацијски смисао, књ.1 (ур.А.Растовић), Ниш 2013, 127-144. Тематски зборник радова са међународним учешћем M14*
5. *Strategije novog srpskog sakralnog graditeljstva i njegov uticaj na neposredno okruženje (1990-2012), Zbornik seminara za studije moderne umetnosti Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu 9, Beograd 2013, 103-113.*

M51

Заокружити одговарајућу опцију (А, Б, В или Г):

А) У случају менторства дисертације на докторским студијама у групацији техничко-технолошких, природно-математичких и медицинских наука ментор треба да има најмање три рада са SCI, SSCI, AHCI или SCIE листе, као и Math-Net.Ru листе.

Б) У случају менторства дисертације на докторским студијама у групацији друштвено-хуманистичких наука ментор треба да има најмање три рада са релевантне листе научних часописа

(Релевантна листа научних часописа обухвата SCI, SSCI, AHCI и SCIE листе, као и ERIH листу, листу часописа које је Министарство за науку класификовало као M24 и додатну листу часописа коју ће, на предлог универзитета, донети Национални савет за високо образовање. Посебно се вреднују и монографије које Министарство науке класификује као M11, M12, M13, M14, M41 и M51.)

В) У случају израде докторске дисертације према ранијим прописима за кандидате који су стекли академски назив магистра наука ментор треба да има пет радова (референци) које га, по оцени Већа научних области, квалификују за ментора односне дисертације.

Г) У случају да у ужој научној области нема квалификованих наставника, приложити одлуку Већа докторских студија о именовању редовног професора за ментора.

ДЕКАН

ФАКУЛТЕТА

Датум 7.2.2014 М.П.

проф. др Милош Арсенијевић

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ ОДЕЉЕЊЕ ЗА
ИСТОРИЈУ УМЕТНОСТИ

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПРЕДЛОГА ТЕМЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

АРХИТЕКТОНСКО СТВАРАЛАШТВО

ЈОСИФА НАЈМАНА (1894-1951)

Кандидат:

Саша Михајлов, дипл. историчар уметности

Београд , новембар 2013. године

ОПРЕДМЕТ ИСТРАЖИВАЊА

Предмет истраживања докторске дисертације је архитектонски опус Јосифа Најмана и сагледавање његове улоге у српској архитектури између два светска рата у контексту друштвених и културних прилика тог периода. Најманово стваралаштво ће бити посматрано кроз призму француских утицаја у српској архитектури, чији је он био један од главних носилаца, са посебним тежиштем на естетици архитектуре академизма. Иако је Најманов опус настао за нешто више од петнаест година активног професионалног рада, хронолошки оквир истраживања обухватиће прву половину двадесетог века, односно животни век архитекте и историјске прилике у којима се формирао и професионално деловао.

Јосиф Најман (Београд, 19. 5. 1894 - Београд, 6. 1. 1951), српски архитекта јеврејског порекла припада генерацији плодних градитеља афирмисаних у периоду између два светска рата у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца/Југославији. Формиран на Архитектонском факултету у Београду (дипломирао 1923), стручно се усавршавао на École des Beaux-Arts у Паризу, а потом је у француској престоници радио неколико година у пројектентском бироу Француске банке. По повратку у Београд 1927. године оснива приватни пројектантски биро. За веома кратко време Најман је остварио високу стручну афирмацију кроз низ реализованих објеката и комплекса, конкурсних награда, пројектантских радова, надзора и предузимачких послова. Превасходно је пројектовао у академском и модерном стилу, не везујући се за идеје домаћих предводника, колико за тековине француске нововековне и актуелне архитектуре. За непуне две деценије саградио је више десетина индустријских, пословних, стамбених и стамбено-пословних објеката. Други светски рат је провео у заробљеништву и принудном егзилу. Окончањем рата враћа се у Београд где се запошљава у архитектонским установама новог социјалистичког естаблишмента. Године 1949. постаје доцент на предмету „Елементи пројектовања“ на Архитектонском факултету Универзитета у Београду, а 1950. и сарадник у изради Генералног урбанистичког плана Београда.

Градитељски опус Јосифа Најмана у историографији новије српске архитектуре до данас није довољно истражен нити вреднован упркос чињеници да је током свог релативно кратког професионалног ангажмана извео преко четрдесет јавних и приватних објеката и неколико изузетно значајних индустријских комплекса. Први осврти на Најманов рад забележени су након његове смрти 1951. године у виду некролога у стручним гласилима: Архитектура и Глас Друштва инжењера и техничара Србије. У архитектонској библиографији насталој током друге половине прошлог века, Најманово име и допринос професији помињани су само у општим прегледима београдске и српске архитектуре. Значајнија валоризација његове пројектанске делатности, научно верификована, јавља се тек крајем осме деценије прошлог века у раду др Зорана Маневића, сврставајући га у протагонисте модерне архитектуре у Србији, који је деловао изван прихваћене Групе архитеката модерног правца. Два краћа прегледна чланка о личности и делу Јосифа Најмана објављена су почетком деведесетих година прошлог века, прво у часопису Момент, а потом у Зборнику Јеврејског историјског музеја у оквиру рада који је дао приказ архитектуре и грађевинарства Јевреја у Београду. Новија истраживања појаве и тумачења естетике експресионизма у српској архитектури скренула су пажњу на Најманово најзначајније дело - Завод за израду новчаница и кованог новца Народне банке Србије.

ЦИЉ ИСТРАЖИВАЊА

Почетни и истовремено изузетно важан циљ истраживања је успостављање прецизне атрибуције и хронологије настанка до данас недовољно познатог архитектонског опуса Јосифа Најмана, као и његово вредновање у контексту историјских прилика у којем је настајао. Темељно спроведена истраживања и детаљна анализа градитељског опуса, посебности детаља и целине, као и међуодноса објеката, њихових сличности и различитости, омогућиће сагледавање и тумачење архитектуре Јосифа Најмана као особеног уметничког израза. Намера је да се прецизно аедреди обим и значај архитектуре, стилски препознатљиве, и истовремено неодвојиве од главних токова српског градитељства у периоду између два светска рата и у првим послератним годинама.

С друге стране, паралелно са тумачењем и вредновањем архитектуре која се након више од поаба века постојања полако препознаје као трајна вредност наше културне баштине, циљ је да се допринос даљем истраживању француских архитектонских утицаја у српској архитектури у периоду између два светска рата, чији је један од главних промотера била Најманова архитектура, а посебно током друге половине треће и почетком четврте деценије двадесетог века. У том контексту за прецизно разумевање Најмановог градитељства неопходно је да се свеобухватно сагледају француски утицаји у периоду од 1918. до 1941. године и да се укаже на њихов обим, значај, стилске карактеристике, трајност, изворе и путеве којима су дееспевали на нашу архитектонску сцену. Поред приказа целокупног опуса Јосифа Најмана, основни циљ рада је његово тумачење у односу на београдску и уопште српску архитектонску културу овог периода и интерпретација београдске архитектуре у ширем међународном контексту.

Основне хипотезе будуће докторске дисертације могле би се дефинисати на следећи начин:

Јосиф Најман је један од најзначајнијих аутора у српској архитектури између два светска рата, који је крајем треће и током четврте деценије прошлог века остварио особено и стилски препознатљиво и заокружено стваралаштво.

Архитектонски опус настао у периоду од 1925. до 1941. године, као и професионално ангажовање Јосифа Најмана у периоду 1945. до 1951. омогућава уједно и тумачење српске архитектуре у културолошком, друштвеном и уметничком контексту међуратног, односно раног послератног периода, који је донео битне културне и друштвене промене.

Јосиф Најман је један је од водећих носилаца француског утицаја у српској уметности и култури, чији су поједини стамбени и стамбено-пословни објекти, подигнути у ужем градском језгру, најзначајнији представници архитектуре академизма француског порекла.

Иако формално није припадао званичном удружењу присталица модерне архитектонске мисли - Групи архитеката модерног правца, Најманов градитељски опус имао је паралелан развојни пут са појавом и прихватањем модерне архитектуре у Србији.

Јосиф Најман, један од ретких неимара свог времена који је једнаку пажњу посвећивао објектима изразито утилитарне намене, као и пословним, стамбеним и стамбено-пословним објектима, у области индустријске архитектуре остварио је изузетна ауторска дела.

МЕТОД ИСТРАЖИВАЊА

Истраживање теме у чијем је фокусу пројектантски опус архитекте Најмана биће спроведено научно утемељеним историографским методом и обухватиће све доступне примарне и секундарне изворе концентрисане у Београду, али и Паризу, Скопљу и другим местима. Анализом објеката на терену који сведоче о аутентичном изгледу али и указују на накнадне интервенције, прегледом техничке документације у архивима, музејима, приватним заоставштинама и колекцијама, сакупљањем фототечких и хемеротечких извора, као и истраживањем и детаљном анализом библиографије новије европске и српске архитектуре, стећи ће се услови за успостављање прецизне хронологије Најмановог рада, као и за вредновање његових изведених и неостварених пројеката. Поређењем његове стваралачке личности са осталим протагонистима и појавама српске архитектуре прве половине двадесетог века, спроведеним истраживањем настојаће се да се осветли његова улога у домаћем и западноевропском градитељству.

У том контексту, сходно²⁰⁴ изворима који ће бити прикупљени и анализирани за потребе израде будуће докторске дисертације, примениће се пре свега интердисциплинарна истраживања, којима ће се у континуитету и систематски вршити провера научне заснованости постављених хипотеза. Најзначајнији методолошки процес односиће се на спољашњу и унутрашњу ааритику историјских извора и прикупљене историјске грађе. Приликом утврђивања, описивања, функционалне и стилске анализе архитектонског опуса Јосифа Најмана користиће се на првом месту упоредни метод и на тај начин Најманово дело доводиће се у непосредну везу са делима његових савременика у Србији, као и са архитектуром у Француској. Поред упоредног метода, примењиваће се и метод посматрања приликом прикупљања и вредновања свих релевантних извора који се тичу архитектонских опуса блиских Најмановом стваралаштву према различитим критеријумима (времену настанка, естетици, узорима ...). Посматрање извора спроводиће се систематски и прецизно, а односиће се како на расположиву историјску грађу и историографију, тако и на директно посматрање на терену.

Истраживачки поступак ће обухватити и метод анализе садржаја како би се што прецизније проникло у природу друштвених и културних механизма који представљају оквири постављеним хипотезама. Методом синтезе утврдиће се типологије објеката, класификације и систематизација примера, који ће водити до провера хипотеза и извођења закључака.

Интерпретација ће бити заснована на утемељеним кључним елементима: карактеризацији, класификацији и периодизацији стваралаштва архитекте Јосифа Најмана. У складу са тим, сагледавањем историјског и просторног оквира у ком су настала, функционалних, конструктивних и стилских компоненти сваког појединачног дела, одредиће се њихов значај у односу на целокупан Најманов опус и извести периодизација. Примерено карактеру дела и његовој историјској улози вредновање ће се спровести и шире, у контексту београдске и српске архитектуре тог раздобља. Докторску дисертацију о архитектонском опусу Јосифа Најмана допуниће и визуелно документовати архивска техничка и писана грађа, историјска фотодокументација и савремени снимци објеката и комплекса.

СТРУКТУРА РАДА

(са радним насловима поглавља и њиховим кратким описом)

Структура рада докторске дисертације „Архитектонско стваралаштво Јосифа Најмана (1894-1951)" биће подељена у пет поглавља са следећим насловима: Увод и осврт на претходна истраживања, Биографија архитекте Јосифа Најмана, Српска архитектура Најмановог доба, Стваралаштво Јосифа Најмана, Закључак. Свако поглавље имаће своја подпоглавља, која ближе одређују и контекстуализују појединачне сегменте Најмановог градитељског опуса у односу на његову целину и српску архитектуру тог периода. Основни корпус рада биће употпуњен каталогом радова, списком коришћене литературе и извора, као и илустративним материјалом са списком и пореклом илустрација.

1. Увод и осврт на претходна истраживања

У првом поглављу, односно уводном делу рада образлагаће се предмет и постављени проблеми, потом циљ и задаци истраживања. Анализом и критичким освртом на досадашња истраживања пружиће се увид у оправданост израде докторске дисертације. Сумарним приказом примарних и секундарних историјских извора изнеће се питање њиховог порекла, распрострањености и релевантности за постављен предмет и проблем истраживања. Изношењем основних хипотеза и освртом на научне методе истраживања најавиће се генерална структура рада, његова научна оправданост и очекивани резултати истраживања.

2. Биографија архитекте Јосифа Најмана

Друго поглавље рада осветлиће животни и професионални пут архитекте Јосифа Најмана, од краја деветнаестог до средине двадесетог века. Излагањем података о животу и раду архитекте приказаће се породичне и социјалне прилике у којима се

формирао, сазревао и касније професионално деловао, а потом и пређени пут од младог архитекте запосленог у Француској националног банци до власника приватног пројектног бироа и доцента Архитектонског факултета у Београду. Поставиће се питање колико су његово порекло, а потом и друштвени углед омогућили да привуче имућне инвеститоре. Важан акценат биће стављен на расветљавање историјских, друштвених и културних околности у прве две деценије прошлог века, које су одредиле Најманов пут и утицале касније на његове стваралаштво.

3. Српска архитектура Најмановог доба

Треће поглавље посвећено је архитектури Србије током треће и четврте деценије прошлог века, њеним идејним и стилским токовима, историјским, друштвеним и културолошким околностима, као контексту у којем се формира и развија стваралаштво архитекте Јосифа Најмана. Сагледавање шире слике архитектонских збивања изузетно је значајно и важно за објективно тумачење и вредновање уметничког дела аутора.

У периоду између два светска рата, српска архитектура се развијала кроз више паралелних стилова: закаснеле сецесије, српсковизантијског стила, фолклоризма, ар-декоа, академизма и модернизма. Све до појаве модернизма постоји извесна сагласност о еквивалентности наднационалног и националног идеала, залагања за академизам који представља Европу 19. века и залагања за српсковизантијски стил који представља средњовековну Србију. Иако је Јосиф Најман, градитељ школован под страним архитектонским утицајима и један од ретких у нашој средини који нема ниједно изведено дело профане или сакралне архитектуре у националном стилу, за правилно тумачење српског градитељства треће деценије биће неопходно да се сагледа коегзистенција академског и националног одржавање равнотеже ова два стила. У трећој деценији двадесетог века на градитељској сцени је ипак преовладао академизам као званичан државни стил, потпомогнут стручним ангажовањем руских академичара емиграната. Српски

академичари међуратног доба школовали су се у Паризу и Будимпешти, европским центрима еклектичне архитектуре. У њиховим делима се могу осетити француски утицаји, као и елементи мађарског, немачког, италијанског или руског академизма.

Појава Групе архитеката модерног правца (1928-1934), са којом је Најман имао паралелан развојни пут, прекида коегзистенцију академизма и националног стила, одбацујући само национални декоративни систем. Европски академизам био је оштро критикован, али не и одбачен будући да је између 1929. и 1934. био „државни стил”. Модернистички покрет је у четвртој деценији прошлог века у српској стамбеној и јавној архитектури преузео примат⁰, а до изражаја су дошле концепције Милана Злоковића, Бранислава Којића, Душана Бабића, Јана Дубовог, урбанистичке идеје Николе Добровића и дело Драгише Брашована. Лидери академског правца крајем ове деценије прихватају методе београдског модернизма, што је учинила и већина српских градитеља.

4. Стваралаштво Јосифа Најмана

Четврто, централно поглавље дисертације, посвећено је архитектонском стваралаштву Јосифа Најмана. Како би се јасније пратила хронологија настанка дела и уметнички развој читавог опуса, а потом целокупан опус вредновао и сместио у контекст наше архитектонске сцене тог периода, поглавља су подељена на подцелине. Прва од четири подцелине се односи на период формирања и образовања, док су наредне три временски јасно детерминисане према деценијама настанка Најмановог градитељства. Свака подцелина састоји се од мањих подпоглавља која презентују дела према месту и времену настанка, односно према намени, типологији, форми, стилу. Називи подцелина су: Формирање, образовање, утицаји, Архитектонски опус у трећој деценији двадесетог века, Архитектонски опус у четвртој деценији двадесетог века, Архитектонска делатност 1945-1950.

Прва подцелина централног поглавља докторске дисертације биће посвећена образовању будућег архитекта, као и утицајима који су били пресудни за стварање особеног уметничког израза. Једнака пажња биће усмерена ка студијским програмима Техничког факултета у Београду и *Ecole des Beaux Arts* у Паризу где се стручно усавршавао, њиховим сличностима и разликама, а који су најдиректније утицали на формирање Најманове професионалне личности. Јосиф Најман, париски ђак и архитекта Француске националне банке, повратком у земљу значајно ће допринети ширењу и афирмацији француских утицаја. У читавом међуратном периоду француски утицај на културу Краљевине⁴ Срба, Хрвата и Словенаца, потом Краљевине Југославије, као и присуство француске културе у јавном животу били су доживљавани као израз пријатељства које је исковано током Првог светског рата. Француски утицај прожимао је политику, привреду, науку, уметност, културу, просвету, исказивао се и кроз свакодневни живот. Постављајући као једну од хипотеза предмета истраживања да је Јосиф Најман један је од водећих носилаца француског архитектонског утицаја у домаћем градитељству, посебно ће се разматрати и анализирати управо француски утицаји у архитектури Србије, а нарочито утицаји француског академизма као најраспрострањенији. Анализом и тумачењем дела главних протагониста ових утицаја, Јосифа Најмана и његових савременика Богдана Несторовића, Александра Ђорђевића, Милутина Борисављевића, Војина Симеонића, Бранислава Маринковића и Михаила Радовановића, намера је да се укаже на обим, значај, трајност, типологију, морфологију и структуру, изворе преко којих су ти утицаји доспевали у нашу средину, као и да се одреде најзначајнија дела и домети ове естетике.

У оквиру подцелине Архитектонски опус у трећој деценији двадесетог века анализираће се и тумачити најранији пројекти и изведена дела Јосифа Најмана од првих радова насталих у Паризу за Француску националну банку под руководством професора Веггазе и споменика Палим борцима учесницима Првог светског рата широм Француске и Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца до првих учешћа на конкурсима за уређење Топчидера и Кошутњака у Београду и конкурса за фасаду Министарства финансија. Трагаће се за узорима који су имали пресудан утицај на развој стила и већу уметничку слободу, а који ће доћи посебно до

изражаја у првим радовима насталим у Београду у другој половини треће деценије: Задужбини Николе Спасића у Кнез Милошевој улици, Трговачкој академији Задужбини браће Радојковић и Заводу за израду новчаница у Топчидеру. Сва три дела, по стилу, намени, типологији, структурално и морфолошки веома различита, настала за свега три године заједно са пословима надзора радова на подизању Француског посланства, афирмисала су Јосифа Најмана на београдској архитектонској сцени и трасирала његов професионални пут. Јосиф Најман је припадао оној генерацији српских архитеката која је након Првог светског рата била окренута француским градитељским узорима и то њеном конзервативном крилу. Међутим, када је средином треће деценије та официјелна опција француских архитеката пала под утицај модернизма, Најман се нашао међу првим српским модернистима. Избор Најмана за аутора пројекта државне ковнице новца у Топчидеру био је повод да се врати у домовину, а изградња овог за земљу важног индустријског комплекса била је препорука да се афирмише и међу ауторима значајних објеката утилитарне - привредне и пословне намене. Упоредном анализом европских, пре свега француских штампарија новца и Завода у Топчидеру, одредиће се у којој мери је Најман био под страним утицајима а у којој је остварио особено ауторско дело. Са друге стране, упоредном анализом прилика у београдској архитектури намера је да се утврди и да ли и у ком обиму главна погонска зграда државне штампарије новца спада у прве модерне пројекте на нашим просторима.

Подцелина под насловом Архитектонски опус у четвртој деценији двадесетог века презентоваће и вредновати период највеће градитељске продукције Јосифа Најмана, настале у његовом приватном пројектантском бироу. Дефинисаће се основне типолошке карактеристике грађевина у односу на намену, диспозицију, просторну организацију и обликовање. Како би се прегледније и систематичније представио обиман опус који је, уколико се ставе по страни капитална дела реализована крајем тридесетих година, скоро у целости настао током ове деценије, намеће се подела на додатна подпоглавља која би засебно анализирали стамбене, стамбено-пословне, пословне објекте и индустријске комплексе. Дескриптивна и стилска анализа превасходно ће бити у функцији вредновања сваког појединачног дела и његовог одређивања у укупном ауторовом

стваралаштву, а потом ће бити упоређена са примерима из окружења, затим делима савременика са којима је Најман имао паралелан развојни пут, као и непосредним и посредним узорима. Овај начин истаћи ће се специфичности Најмановог стваралаштва. Излагање опуса насталог у овој деценији започиће са Најмановом кућом у Влајковићевој 20 у Београду, а потом наставити приказом значајних објеката стамбене (Француска 25, Гаврила Принципа 25, Браће Југовића 5, Баба Вишњина 49, Крунска 29, Ресавска 27, Доситејева 7, Васе Чарапића 22, Господар Јевремова 35, Руварчева 15, Краља Милутина 6-8), стамбено-пословне (Обилићев венац 5, Задарска 2, угао Симине и Кнегиње Љубице, Вука Караџића 7 и 7а), пословне намене (Општинска штедионица, Краља Алберта 2) и индустријске комплексе (Топионица Зајача, Фабрика „Телеоптик“, Фабрика картона на Умци, Државна маркарница). Паралелно се анализом сваког појединачног објекта указиваће се на историјске околности и поводе њихове изградње, утицаје инвеститора, урбанистичку диспозицију и односе објеката и урбане структуре у којој су изграђени, избору материјала, техничко-технолошким и функционалним условљеностима настанка појединачних пројектних решења. Истовремено²⁰⁴ ће се износити подаци о Најмановим ретким учешћима на конкурсима и изложбама попут Прве изложбе југословенске савремене архитектуре 1931. године.

Четврта подцелина односиће се на Најманову архитектонску делатност у периоду од 1945. до 1950. године. Други светски рат Јосиф Најман је провео најпре у заробљеништву а потом у егзилу у Француској и Швајцарској. Након ослобођења вратио се у Србију, али уместо у свој приватни пројектански биро, ступио је у државну службу. Крај Другог светског рата пред архитекте је поставио приоритетан задатак обнове разореног грађевинског фонда, али и изградњу новог, који је морао да помогне брзом развоју новог друштвеног уређења. Нов поредак је наметао ново идејно схватање архитектуре, као и реорганизовање пројектантске делатности потпуно зависне од државних планских докумената. Обнова саобраћајне инфраструктуре, индустрије и изградња стамбених насеља извођена је у масовним радним акцијама. Док је у целој земљи најважнији задатак био обезбеђење крова над главом, у Београду, административном и политичком

центру државе, радило се и на индустријализацији земље, на првим регулационим плановима градова и насеља, на типским стамбеним објектима и објектима нужног друштвеног стандарда. У том контексту, ова трећа подцелина приказа Најмановог стваралаштва, с обзиром да више није пројектовао нове објекте, тумачиће друштвено-политичке околности „нове“ архитектуре и Најманову улогу у Комуналном одељењу града Београда. Посебно ће се истаћи учешће у изради првог Генералног плана Београда 1950. године који је одредио пут развоја новог града на левој обали Саве, као и Најманово постављење за доцента Техничког факултета на предмету „Елементи пројектовања“.

5. Закључак

У завршном поглављу изнеће се синтеза добијених резултата спроведених истраживања и донети вредносни суд о архитектонском стваралаштву Јосифа Најмана. Закључна разматрања имају за циљ да потврде полазне хипотезе и дају ново гледање на архитектонски опус који је имао паралелни развојни пут са главним токовима на српској архитектонској сцени. Такође, закључна разматрања ће најавити и могућа проблемска питања за будућа истраживања.

ЛИТЕРАТУРА

САДРЖАЈ

(са радним насловима поглавља)

1. Увод и осврт на претходна истраживања
2. Биографија архитекте Јосифа Најмана
3. Српска архитектура Најмановог доба
4. Стваралаштво Јосифа Најмана
 - Формирање, образовање, утицаји
 - Архитектонски опус у трећој деценији двадесетог века
 - о Између Француске и Србије
 - о Завод за израду новчаница и кованог новца Народне банке о
Професионална афирмација 1927-1930.
 - Архитектонски опус у четвртој деценији двадесетог века
 - о Стамбени објекти
 - о Стамбено-пословни објекти
 - о Пословни објекти
 - о Индустријски комплекси
 - Архитектонска делатност 1945-1950.
 - о Време обнове. Друштвено-политичке околности „нове“
архитектуре о Јосиф Најман - архитекта града
Београда
5. Закључак
6. Каталог радова
7. Литература
8. Прилози и илустрације (списак и
порекло илустрација)

НОВИНСКИ ЧЛАНЦИ, СРЕДСТВА ОБАВЕШТАВАЊА, СТРУЧНА
ПЕРИОДИКА, СПОМЕНИЦЕ:

Ацовић, А. *О уређењу јавних паркова (Поводом свршеног конкурса за уређење Топчидерског парка)*, Технички лист 2, 25. 1. 1926, 17-21.

Ацовић, А. *Поводом конкурса за уређење Топчидерског парка*, Технички лист 7, 10. 4. 1926, 89-99.

Аноним, *Резултати стечаја за израду скица за палату Министарства Финансија у Београду*, Технички лист 18, 15. 9. 1924, 230.

Аноним, *Резултати стечаја за израду скица за палату Министарства Финансија у Београду*, Технички лист 19, 1. 10. 1924, 248.

Аноним, *Вести из Секције Београд УЈИА – Закључак по питању резултата конкурса за зграду Министарства финансија у Београду*, Технички лист 4, 15. 2. 1925.

Аноним, *Израда планова за нову палату Министарства финансија*, Политика 16. 4. 1925, 7.

Аноним, *Одлука инжењера и архитеката поводом конкурса за фасаду палате Министарства Финансија*, Политика 25. 4. 1925, 6.

Аноним, *Резултати конкурса за израду генералног плана за уређење Државног парка у Топчидеру и Кошутњаку*, Технички лист 17, 1. 9. 1925.

Аноним, *Нова зграда Минисарства Финансија биће једна од највећих кућа у Београду*, Политика 28. 10. 1925.

Аноним, *Београдске слике. Нова палата Министарства Финансија*, Политика 24. 11. 1926, 8.

Аноним, *У Топчидеру ће се подићи, на месту где је била артилеријска касарна, велика ковница нашег металног новца*, Време 12. 3. 1927.

Аноним, *Освећење темеља фабрике за израду новчаница*, Политика 21. 9. 1927.

Аноним, *У прве пролетње дане почеће грађење огромне палате задужбине Николе Спасића у Кнез Михаиловој улици*, Време 31. 1. 1929, 7.

Аноним, *Подизање нове палате задужбине покојног Николе Спасића у Кнез Михаиловој улици*, Време 20. 1. 1929.

Аноним, *Нова палата Трговачке академије, задужбина браће Радојковић*, Време 11. 4. 1929.

Аноним, *Нови Београд* Време 13. 4. 1929.

Аноним, *Статистика нових грађевина за последњих десет година*, Време 14. 4. 1929.

Аноним, *Подизање фабрике новчаница Народне банке*, Правда 12. 5. 1929.

Аноним, *Јуче су ударени темељи задужбини Николе Спасића, која има да служи привредним циљевима*, Време 1. 7. 1929.

Аноним, *Палата Француског посланства*, Време 18. 8. 1929.

Аноним, *Нова зграда Трговачке академије*, Политика 23. 8. 1929.

Аноним, *Фабрика за израду новчаница у Топчидеру*, Политика 21. 9. 1929.

Аноним, *Освећење Академије трговине*, Политика 23. 9. 1929.

Аноним, *Освећење Завода за израду новчаница у Топчидеру*, Време 13. 1. 1930.

Аноним, *Освећење Завода за израду новчаница*, Политика 24. 1. 1930.

Аноним, *Како изгледа завод у коме се штампају милиони нових динара*, Време 25. 1. 1930.

Аноним, *Освећење Завода за израду новчаница у Топчидеру*, Време 27. 1. 1930.

Аноним, *Освећење Завода за израду новчаница Народне банке*, Политика 27. 1. 1930.

Аноним, *Завод за израду новчаница Народне банке*, Политика 1. 2. 1930.

Аноним, *Палата намењена подизању наше привреде*, Политика 3. 7. 1930.

Аноним, *Успех једног нашег архитекте*, Недељне илустрације 3. 8. 1930.

Аноним, *Нова згарда Француског посланства*, Политика 13. 8. 1930.

Аноним, *Београдске слике*, Време 24. 8. 1930.

Аноним, *Значајна изложба савремене архитектуре*, Правда 19. 2. 1931.

Аноним, *На светски дан штедње свечано су освећени темељи Општинске штедионице у Београду*, БОН 11-12, Београд 1935, 711. аноним, *Државни технички испит*, Политика 6. 10. 1927. Аноним, *Свечано освећење нове зграде Општинске штедионице*, БОН 11-12, Београд 1936, 782.

Аноним, *Natječaj za izradu idejne skice za novu zgradu Državne Markarnice u Beogradu*, Грађевински вјесник 4, Загреб 1936, 60.

Аноним, *Закон о петогодишњем плану развита народне привреде ФНРЈ у год. 1947-1951*, Политика 1. 5. 1947.

Бошковић, Ђ. *У одбрану једног стила*, Политика 3. 5. 1931.

Гачић, П. *Утакмица за израду идејних скица за нову зграду Државне штампарије у Београду*, Правда 29. 4. 1933.

Генерални урбанистички план Београда 1950.

Гломазић, М. *Народна банка 1884-1934*, Београд 1935, 265-267.

Закон о овлашћеним инжењерима, Службене новине, 13. 10. 1937.

Ignjatović, B. *Ing. arh. Josif Najman*, Архитектура 5-8, Загреб 1951, 135.

Ignjatović, B. *Josif Najman*, Glas Društva inženjera i tehničara NR Srbije 1-2, Београд 1951, 5.

Маринковић, Б. *Улазна врата у савременој архитектури*, Уметнички преглед 3, Београд 1937, 90-91.

Маринковић, Б. *Нови стил у архитектури*, Уметнички преглед 8, Београд 1938, 248-250.

Марковић, В. С. *Именик дипломираних инжењера и архитеката на Техничком факултету Универзитета у Београду 1919-1938*, Београд 1939, 14.

Najman, J. *Zavod za izradu novčanica Narodne banke na Topčideru kod Beograda*, Архитектура 6, Лјубљана 1932, 173-175.

Najman, J. *Мoj stan*, Архитектура 11-12, Лјубљана 1932, 292.

Најман, Ј. *Утакмица за израду нових скица за нову зграду Државне штампарије у Београду*, Правда 4. 5. 1933.

Najman, J. *Zgrada u Vlajkovićevoj ulici br. 20*, Архитектура 3-4, Лјубљана, 1933, 50.

Najman, J. *Stepenište - ilustracija*, Архитектура 9, Лјубљана, 1933, 143.

Н. Д. *Завод за израду новчаница Народне банке*, Политика 25. 1. 1930.

Најман, Ј. *Проблем стамбеног минимума*, 20. октобар, 24. 1. 1947, 4.

Најман, Ј. *Конкурс за израду идејних пројеката за објекте на аутопуту Београд-Загреб*, Наше грађевинарство 9-10, Београд 1949, 749-752.

Najman, J(ulija). *Nameštanje lica*, Београд 1979, 86-87.

Popis ovlašćenih inženjera i arhitekata u Kraljevini Jugoslaviji za 1931. godinu u: *Problemi savremene arhitekture*, Загреб 1932, 65.

Попис овлашћених инжењера у Краљевини Југославији за годину 1940, Савез инжењерских комора, Београд 1941.

Поповић, Б. *О савременој архитектури у Београду*, БОН 12, Београд 1932, 760-765.

Поповић, Д. М. *Архитектура у Београду*, БОН 11, Београд 1932, 787-790.

Списак одобрених планова у месецу Јуну 1929. године у Грађевинском одбору, Општинске новине 15. 7. 1929.
 Списак одобрених планова зидања од 11. Марта до 28. Маја 1930. год., Општинске новине 15. 7. 1930.
 Списак одобрених планова за месец април 1932. год., Општинске новине 19. 5. 1932.
 Списак одобрених планова за месец мај 1932. год., Општинске новине 9. 6. 1932.
 Списак издатих грађевинских дозвола у првој половини месеца августа 1932. године, Општинске новине 18. 8. 1932.
 Списак издатих грађевинских дозвола у другој половини месеца августа 1932. године, Општинске новине 8. 9. 1932.
 Списак издатих грађевинских дозвола у првој половини месеца септембра 1932. године, Општинске новине 6. 10. 1932.
 Списак лица којима су издате Грађевинске дозволе за зидање нових зграда или решења Суда за разне грађевинске радове у другој половини месеца априла 1933. године, Општинске новине 4. 5. 1933.
 Списак лица којима су издате Грађевинске дозволе за зидање нових зграда или решења Суда за разне грађевинске радове у првој половини месеца маја 1933. године, Општинске новине 1. 6. 1933.
 Списак лица којима су издате Грађевинске дозволе за зидање нових зграда или решења Суда за разне грађевинске радове, од 1 до 31. јула 1933. године, Општинске новине 10. 8. 1933.
 Списак лица којима су издате Грађевинске дозволе за зидање нових зграда или решења Суда за разне грађевинске радове од 1 до 30. новембра 1933. год, Општинске новине 25. 1. 1934.
 Списак лица којима су издате Грађевинске дозволе за зидање нових зграда или решења Суда за разне грађевинске радове у месецу фебруару 1934. године, а од 19. фебруара закључно, Општинске новине 15. 3. 1934.
 Списак лица којима су издате Грађевинске дозволе за зидање нових зграда или решења Суда за разне грађевинске радове, у месецу марту 1934. године, Општинске новине, 12. 4. 1934.
 Списак лица којима су издате Грађевинске дозволе за зидање нових зграда или решења Суда за разне грађевинске радове, у месецу јуну 1934. године, Општинске новине 19. 7. 1934.
 Списак лица којима су издате Грађевинске дозволе за зидање нових зграда или одлуке Претседника Општине града Београда за разне грађевинске радове, у месецу октобру од 1 до 31. октобра 1934. године закључно, Општинске новине 22. 11. 1934.
 Списак лица којима су издате Грађевинске дозволе за зидање нових зграда или одлуке Претседника Општине града Београда за разне грађевинске радове, у месецу новембру од 1 до 30 новембра 1934. године закључно, Општинске новине 27. 12. 1934.
 Списак лица којима су издате Грађевинске дозволе за зидање нових зграда или одлуке Претседника Општине града Београда за разне грађевинске радове, у месецу мају и то: од 1 до 31. маја 1935. године закључно, Општинске новине 27. 6. 1935.
 Списак лица којима су издате Грађевинске дозволе за зидање нових зграда или одлуке Претседника Општине града Београда за разне грађевинске радове, у

месецу јуну и то: од 1 до 30. јуна 1935. године закључно, Општинске новине 8. 8. 1935.

Списак лица којима су издате Грађевинске дозволе за зидање нових зграда или одлуке Претседника Општине града Београда за разне грађевинске радове, у месецу новембру и то: од 1 до 30 новембра 1936. године, Општинске новине 14. 12. 1936.

Списак лица којима су издате Грађевинске дозволе за зидање нових зграда или одлуке Претседника Општине града Београда за разне грађевинске радове, у месецу марту и то: од 1 до 31 марта 1937. године, Општинске новине 10. 4. 1937.

Списак лица којима су издате Грађевинске дозволе за зидање нових зграда или одлуке Претседника Општине града Београда за разне грађевинске радове од 1 до 31 маја 1937. год, Општинске новине 19. 6. 1937.

Списак лица којима су издате Грађевинске дозволе за зидање нових зграда или одлуке Претседника Општине града Београда за разне грађевинске радове у мес. јулу и то од 1 до 16. јула закљ. 1937. г., Општинске новине 7. 8. 1937.

Списак лица којима су издате Грађевинске дозволе за зидање нових зграда или одлуке Претседника Општине града Београда за разне грађевинске радове, у месецу јулу и то од 16 до 31 јула 1937. године, Општинске новине 12. 8. 1937.

Списак лица којима су издате Грађевинске дозволе за зидање нових зграда или одлуке Претседника Општине града Београда за разне грађ. радове у мес. окт. и то од 1 до 31 окт. 1937. г., Општинске новине 20. 11. 1937.

Списак лица којима су издате „Грађевинске дозволе“ за зидање нових зграда или одлуке Претседника Општине града Београда за разне грађевинске радове у месецу децембру 1937. године, Општинске новине 29. 1. 1938.

Списак лица којима су издате „Грађевинске дозволе“ за зидање нових зграда или одлуке Претседника Општине града Београда за разне грађевинске радове у месецу априлу 1938. године, Општинске новине 25. 6. 1938.

Списак лица којима су издате „Грађевинске дозволе“ за зидање нових зграда или одлуке Претседника Општине града Београда за разне грађевинске радове у месецу мају 1938. године, Општинске новине 13. 7. 1938.

Списак лица којима су издате грађевинске дозволе за зидање нових зграда или одлуке Претседника Општине града Београда за разне радове у месецу јуну 1938. године, Општинске новине 24. 8. 1938.

Списак лица којима су издате „Грађевинске дозволе“ за зидање нових зграда или одлуке Претседника Општине града Београда за разне грађевинске радове у месецу јулу 1938. године, Општинске новине 24. 8. 1938.

Списак лица којима су издате грађевинске дозволе за зидање нових зграда или одлуке Претседника Општине града Београда за разне радове у месецу августу 1938. год., Општинске новине 22. 10. 1938.

Списак лица којима су издате грађевинске дозволе за зидање нових зграда или одлуке Претседника Општине града Београда за разне радове у месецу октобру 1938. год., Општинске новине 16. 11. 1938.

Списак лица којима су издате „Грађевинске дозволе“ за зидање нових зграда или одлуке Претседника Општине града Београда за разне радове у месецу фебруару 1939. год., Општинске новине 9. 3. 1939.

Списак лица којима су издате „Грађевинске дозволе“ за зидање нових зграда или одлуке Претседника Општине града Београда за разне радове у месецу јуну 1939. год., Општинске новине 20. 9. 1939.

Списак лица којима су издате „Грађевинске дозволе“ за зидање нових зграда или одлуке Претседника Општине града Београда за разне радове у месецу јулу 1939. год., Општинске новине 30. 10. 1939.

Списак лица којима су издате „Грађевинске дозволе“ за зидање нових зграда или одлуке Претседника Општине града Београда за разне радове у месецу августу 1939. год., Општинске новине 2. 11. 1939.

Списак лица којима су издате „Грађевинске дозволе“ за зидање нових зграда или одлуке Претседника Општине града Београда за разне радове у месецу септембру 1939. год., Општинске новине 28. 11. 1939.

Списак лица којима су издате „Грађевинске дозволе“ за зидање нових зграда или одлуке Претседника Општине града Београда за разне радове у месецу априлу 1940. год., Општинске новине 31. 12. 1940.

Списак лица којима су издате грађевинске дозволе за зидање нових зграда или одржавање постојећих О.Г.Б. за разне радове у месецу јануару 1941. године, Општинске новине 23. 2. 1940.

Споменица Николе Спасића, Издање Задужбине Николе Спасић, Београд 1931. Тајтацак, Д. Београдски Јевреји и њихова занимања до Другог светског рата, рукопис, Београд 1971, Јеврејски историјски музеј, Инв. бр. 4268.

Habrele, M., Bauer, H. Natječaj za izradu idejnih skica za novu zgradu Državne markarnice u Beogradu, Građevinski vjesnik 8, Zagreb 1936, 113-114.

ИСТОРИОГРАФСКА ЛИТЕРАТУРА:

Алексић-Пејковић, Љ. Француска и Србија за време Првог светског рата – неформални савез заједничких државних интереса и искреног пријатељства два народа, у: Српско-француски односи 1904–2004, Београд 2005, 33-42.

Аноним, Двадесет пет година Завода за израду новчаница, Борба 14.8.1955, 7. Аноним, Изградња Београда, Политика 29. 7. 1949.

Аноним, Кнез Михаилова најпознатија улица на Балкану, Политикин забавник 20. 6. 1997

Blagojević, Lj. Moderna kuća u Beogradu (1920–1941), Beograd 2000, 37–40.

Blagojević, Lj. The Elusive Margins of Belgrade Architecture 1919–1941, Cambridge (Mass.) 2003.

Благојевић, Љ. Транскултурални итинерери архитекта Милана Злоковића, Архитектура урбанизам, 32, Београд 2011, 3-15.

Blumenau, I. Palacco Doria u Beogradu, Izgradnja 5, Beograd 1996, 353.

Богдановић, М. Француски архитектонски утицаји и палата Француске амбасаде у Београду, Зборник Народног музеја XIX-2 историја уметности, Београд 2010, 581-596.

Bogojević-Bobić, M. (prir.) Neistkano predivo: arhitekta Ratomir Bogojević, Beograd 2012.

Богојевић, Р. Прилог тумачењу архитектонске целине, Београд 2012.

Bogosavljević, D. Pregled razvoja urbanističke službe u Beogradu 1944–1959, Arhitektura-urbanizam, 41–42, Beograd 1966, 99.

Bogunović, S. G. Arhitektonska enciklopedija Beograda XIX i XX veka, Beograd 2005, 999-1004.

Борић, Т. Задужбине Николе Спасића и његовог фонда у Кнез Михаиловој улици, Архитектура и урбанизам 10, Београд 2002, 66-81.

Брдар, В. Иво Куртовић, Београд 2011.

Bréon, E., Sretenović, S. Амбасада Француске у Београду, Београд 2013, (Éditions Internationales du Patrimoine).

- Watkin, D. *A History of Western architecture*, London 1986, 535.
- Винавер, В. *Југославија – Француска између два светска рата*, Београд 1985.
- Витковић-Жикић, М. Примењена уметност и српско-француски односи 1904-1944 у: *Српско-француски односи 1904–2004*, Београд 2005, 177-192.
- Вранић-Игњачевић М., Милошевић, Д. *Александар Дероко 1884-1988*, Београд 2004.
- Вујовић, Б. *Београд у прошлости и садашњости*, Београд 2003, 331.
- Вукотић, М. *Архитекта Момчило Белобрк*, Београд 1996.
- Вучетић Младеновић, Р. *Европа на Калемегдану, „Цвијета Зузорић“ и културни живот Београда 1918-1941*, Београд 2003.
- Вучо, Н. Привредни развој града од 1919 до 1941, у: *Историја Београда 3, Двадесети век*, (ур.) Чубриловић, В. Београд 1974, 230, 310.
- Вучо, Н. *Народна банка Краљевине Србије. Поводом стогодишњице оснивања*, Годишњак града Београда XXXI, Београд 1984, 93-106.
- Гашић, Р. *Београд у ходу ка Европи: културни утицаји Британије и Немачке на београдску елиту 1918-1941*, Београд 2005.
- Гордић, Г. –Павловић-Лончарски, В. *Париз–Београд (споменици, куће, улице, тргови ...)* сведочанства и перспективе, Београд–Париз 1994.
- Грчев, К. *Архитектонските стилови во македонската архитектура од крајот на 19 век и периодот меѓу двете светски војни*, Скопје 2003.
- Димић, Љ. *Културна политика у Краљевини Југославији 1918-1941*, Београд 1997.
- Димић, Љ. Француски културни утицај у Краљевини Југославији у: *Српско-француски односи 1904–2004*, Београд 2005, 57-72.
- Дугалић, В., Митровић, А., Ђатовић, Д., Хофман, Г., Ковачевић, И. *Народна банка 1884-2004*, Београд 2004, 290-291.
- Ђурић-Замоло, Д. *Хотели и кафане у Београду у 19. веку*, Београд 1988.
- Đurić-Zamolo, D. *Josif Najman, Arhitektura i građevinarstvo Jevreja u Beogradu*, Zbornik Jevrejskog istorijskog muzeja 6, Beograd 1992, 229–233.
- Ђурђевић, М. *Живот и дело архитекте Милана Злоковића*, Годишњак града Београда XXXVIII, Београд 1991, 145-168.
- Ђурђевић, М. *Петар и Бранко Крстић*, Београд 1996.
- Игњатовић, А. *Југословенство у архитектури 1904-1941*, Београд 2007.
- Илијевић, А. *Државна штампарија архитекте Драгише Брашована: значај архивских и хемеротечких извора за афирмацију и очување индустријског наслеђа*, у: *Индустријско наслеђе / проблеми и могућности интегративне заштите, презентације и ревитализације*, [ЦД], Београд 2012.
- Јаковљевић, З. (ур.) *Санациони и конзерваторско-рестаураторски радови Завода за заштиту споменика културе града Београда изведени у 1996. години*, Наслеђе I, Beograd 1997, 188.
- Јакшић, М. *Јосиф Најман*, Београдске новине 18. 2. 2000, 24.
- Јанакоска Грујић, М. *Милорад Маџура (1914-1989)*, Београд 2010.
- Јовановић, З. М. *Александар Дероко*, Београд 1991.
- Јовановић, М. *Француски архитекта Експер и „ар деко“ у Београду*, Наслеђе III, Београд 2001, 67–83.
- Јовановић, М. *Србија 1804-2004: развој оптерећен дисконтинуитетима (седам теза) у: Србије 1804-2004, Три виђења или позив на дијалог*, Београд 2005.
- Kadijević, A. *Elementi ekspresionizma u srpskoj arhitekturi između dva svetska rata*, Moment 17, Beograd 1990. 90-100.
- Kadijević, A. *Arhitekt Josif Najman (1894-1951)*, Moment 18, Beograd 1990, 100-

106.

Кадијевић, А. *Живот и дело архитекте Драгише Брашована (1887-1965)*, Годишњак града Београда XXXVII, Београд 1990, 141-173.

Кадијевић, А., Ђурђевић, М. *Симетрија у новијој српској архитектури*, Зборник за ликовне уметности Матице Српске 27–28, Нови Сад 1991–1992, 1–14.

Кадијевић, А. *Момир Коруновић*, Београд 1996.

Кадијевић, А. *Један век тражења националног стила у српској архитектури (середина XIX – средина XX)*, Београд 1997.

Кадијевић, А., Марковић, С. *Милан Минић архитект и сликар*, Пријепоље 2003, 21.

Кадијевић, А. Поглед на француско-српске везе у архитектури од 1904. до 1941. године у: *Српско-француски односи 1904–2004*, Београд 2005, 163–176.

Кадијевић, А. *Естетика архитектуре академизма (XIX–XX века)*, Београд 2005.

Кадијевић, А. *Видови дистанцирања од појава током њиховог тумачења у архитектонској историографији*, Наслеђе X, Београд 2009, 235-253.

Кадијевић А. *Експресионизам у београдској архитектури (1918-1941)*, Наслеђе XIII, Београд 2012, 59-77.

Камилић, В. *Осврт на делатност Групе архитеката модерног правца*, Годишњак града Београда LV-LVI, Београд 2008-2009, 239-264.

Ковачић, И. *Прилог познавању архитектонског опуса М. Борисављевића – породична кућа и вила*, Наслеђе IV, Београд 2002, 89-111.

Којић, В. *Najman, Josif u: Enciklopedija likovnih umetnosti*, том 3, Zagreb 1964, 522.

Којић, Б. *Друштвени услови развика архитектонске струке у Београду 1920–1940. године*, Београд 1979.

Којић, Б. Архитектура између два светска рата у: *Историја Београда 3, Двадесети век*, (ур.) Чубриловић, В. Београд 1974, 185-187.

Којић, Б. Архитектура Београда 1815-1941 у: *Историја Београда*, Београд 1995, 263-272.

Константиновски, Г. *Градители во Македонија XVIII–XXI век*, книга трета, Скопје 2007. 31

- Костић, М. М. *Успон Београда 2*, Београд 2000, 175-177, 236-237.
- Куленовић, Р. *Индустријско наслеђе Београда*, Београд 2010.
- Kulić, V. *Izgradnja Beograda u periodu socrealizma (1945–2000)*, u: 50 *beogradskih arhitekata*, Beograd 2002, 15–27.
- Максимовић, Б. Урбанистички развитак Београда између два светска рата у: *Историја Београда 3, Двадесети век*, (ур.) Чубриловић, В. Београд 1974.
- Максимовић, Б. *Идеје и стварност урбанизма Београда 1830-1941*, Београд 1983.
- Маневић З. *Пионири модерне архитектуре Београда*, Урбанизам Београда 16, Београд 1962, 46-49.
- Maneвић, Z. *Novija srpska arhitektura u: Srpska arhitektura 1900–1970*, Beograd 1972.
- Maneвић, Z. *Pojava moderne arhitekture u Srbiji*, rukopis doktorske disertacije odbranjene 1979. godine na Odeljenju za istoriju umetnosti Filozofskog fakulteta u Beogradu.
- Маневић, З. *Београдски архитектонски модернизам 1929-1931*, Годишњак града Београда XXVI, Београд 1979, 209-226.
- Маневић З. *Јучерашње градитељство*, Урбанизам Београда 53-54, Београд 1979, додатак.
- Маневић, З. *Изложбе савремене архитектуре у Београду (1931, 1933)*, Годишњак града Београда XXVII, Београд 1980, 275.
- Maneвић, Z. *Najman, Josif u: Likovna enciklopedija Jugoslavije*, tom 2, Zagreb 1987, 416-417.
- Maneвић, Z. *Arhitektura između biznisa i kulture*, *Izgradnja 3*, Beograd 1987, 35-36.
- Маневић, З. *Архитект Милан Злоковић*, Београд 1989.
- Maneвић, Z. *Ar Deco and National Art Tendencies in Serbian Architecture*, *Spatium*, I, Beograd septembar 1997, 34–37.
- Маневић, З. (прир.) Најман Јосиф у: *Лексикон српских архитеката XIX и XX века*, Београд 1999, 135.
- Маневић, З. (прир.) Најман Јосиф у: *Лексикон српских неимара*, Београд 2002, 141.
- Маринковић, М. *Архитектонска пластика јавних објеката Београда (1918-1941)*, рукопис магистарског рада одбрањеног 2005. године на Одељењу за историју уметности Филозофског факултета Универзитета у Београду.
- Marković, P. *Beograd i Evropa 1918-1941: evropski uticaji na proces modernizacije Beograda*, Beograd 1992.
- Мартиновић, У. *Модерна Београда. Архитектура Србије између два рата*, Београд 1972, 24-25, 75.
- М. Ж. *Сведочанство о пријатељству*, Политика 22. 12. 1994.
- Macura, V. *Čaršija i gradski centar: razvoj središta varoši i grada Srbije XIX i prve polovine XX veka*, Niš, Kragujevac, 1984, 197-211.
- Мацура, М. *Архитектура Београда од 1944–1975. године*, у: *Историја Београда*, Београд 1995, 571–580.
- Милашиновић Марић, Д. *Архитекта Јан Дубови*, Београд 2001.
- Милетић-Абрамовић, Љ. *Милутин Борисављевић*, Годишњак града Београда XXXIII, Београд 1986, 63-85.
- Милетић-Абрамовић, Љ. *Живот и дело архитекте Димитрија М. Лека*, рукопис магистарског рада одбрањеног 1998. године на Одељењу за историју уметности Филозофског факултета Универзитета у Београду, 61-63.

Миловановић, М. *Неимари Врачара: Јосиф Најман, доследни аутор урбаних оријентира*, Врачарски гласник 44, Београд 2002, 30–32.

Минић, О. *Развој Београда и његова архитектура између два светска рата*, Годишњак града Београда I, Београд 1954, 177–187.

Минић, О. *Двадесет година планског раста Београда*, Годишњак града Београда XI–XII, Београд 1964–1965, 87–95.

Minić, O. Pregled urbanističke i arhitektonske delatnosti u Jugoslaviji 1945–1965, u: *Dvadeset godina tehnike i privrede Jugoslavije*, Beograd 1966, 49–66.

Митровић, А. *Европеизација и/или модернизација*, Годишњак за друштвену историју 2, Београд 1994, 143–145.

Митровић, М. (ур.) *Градови и насеља у Србији - развој, урбанистички планови и изградња 1946–1951*, Београд 1953.

Михајлов, С. *Зграда Ковнице новца*, Београд 2012.

Несторовић, Б. *Еволуција београдског стана*, Годишњак града Београда II, Београд 1955, 247–270.

Несторовић, Б. *Постакадемизам у архитектури Београда (1919–1941)*, Годишњак града Београда XX, Београд 1973, 361–362, 364.

Несторовић, Б. Градитељи Београда 1919–1941 у: *Историја Београда 3, Двадесети век*, (ур.) Чубриловић, В. Београд 1974, 191.

Несторовић, Б. и др. *Високошколска настава архитектуре у Србији 1846–1971. Споменица Архитектонског факултета*, ур. Ракочевић М. П, Београд 1996, 55, 64, 148.

Павловић, Д. *Господар Јевремова улица*, Београд 2003, 94.

Панић, В. *Милан Злоковић афирмација модернизма*, Београд 2011.

Perović, M. R. *Srpska arhitektura XX veka. Od istorizma do drugog modernizma*, Beograd 2003.

Петрановић, Б. *Обнова у Београду 1944–1945. године*, Годишњак града Београда XVII, Београд 1970, 165–199.

Пешић, Б. *Двадесет година од ослобођења Београда*, Годишњак града Београда XI–XII, Београд 1964–1965, 5–26.

Половина, Г. *Транзитивни обликовни концепти на примерима архитектуре Београда*, Наслеђе X, Београд 2009, 41–64.

Просен, М. *Прилог проучавању београдског опуса Григорија И. Самојлова*, Наслеђе III, Београд 2001, 89–104.

Просен, М. *О раду београдског архитекте Јована Бјеловића*, Наслеђе VI, Београд 2005, 133–145.

Просен, М. *Архитекта Григорије Самојлов*, каталог изложбе, Београд 2006.

Просен, М. *Градитељски опус архитекте Александра Ђорђевића (1890–1952)*, Наслеђе VII, Београд 2006, 167–202.

Путник, В. *Прилог проучавању развојних токова међуратне стамбене архитектуре Београда*, Наслеђе XIII, Београд 2012, 153–166.

Ракочевић, М. П. (ур.) *Архитектонски факултет: 1948–1995*, Београд 1996, 46.

Рил, И. *Јосиф Најман*, Врачарски гласник 5, Београд 1994.

Segal, I (ed.) *Who is who in world Jewry. A Biographical Dictionary of outstanding Jews*, New York 1981, 565.

Šikimić, Đ. *Fasadna skulptura u Beogradu*, Beograd 1965.

Софронијевић, М. *Даривали су своме отечеству*, Београд 1995, 215–228.

- Станишић, Г. *Француски утицаји кроз српску ликовну критику између два рата*, Зборник Народног музеја XIX-2 историја уметности, Београд 2010, 533-564.
- Stojanović, B. *O arhitekturi nove Jugoslavije*, Tehnika 2-3, Beograd 1947, 39-41.
- Стојановић, Б. *Архитектура Београда 1944–1954*, Годишњак Музеја града Београда I, Београд 1954, 189–200.
- Стојановић, Б. *Послератна београдска архитектонска изградња*, Годишњак града Београда XVII, Београд 1970, 201–232.
- Stojanović, B., Martinović, U. *Beograd 1945–1975. Urbanizam, Arhitektura*, Beograd 1978, 49, 102.
- Суботић, И. Збирке и изложбе француске уметности у Београду у: *Српско-француски односи 1904–2004*, Београд 2005, 87-104.
- Суботић, И. *Париз у зениту – Зенит у Паризу*, Зборник Народног музеја XIX-2 историја уметности, Београд 2010, 565-579.
- Тимотијевић, М. *A la France! – Подизање споменика захвалности Француској на београдском Каламегдану у: Српско-француски односи 1904–2004*, Београд 2005, 193-218.
- Томовски, К., Петковски, Б. *Архитектура и монументалната уметност во Скопје меѓу двете светски војни*, Скопје 2003, 85-86.
- Тошева, С. *Бранислав Којић*, Београд 1998.
- Трговчевић, Љ. *Срби у Француској током Првог светског рата у: Српско-француски односи 1904–2004*, Београд 2005, 43-55.
- Туцић, Х. *Дело архитекте Војина Симеоновића између два светска рата*, Наслеђе IX, Београд 2008, 155-178.
- Фурунџић, Б. *Грађевинска делатност Београда у периоду од 1944. до 1964. године*, Годишњак града Београда XI–XII, Београд 1964-1965, 99–129.
- Хаци-Пешић, Ј. *Штампарије и ковнице новца у Београду у XIX и XX веку*, Годишњак града Београда XLVIII, Београд 1996, 153-161.
- Цветковић, В. Љ. *Привредно-политички интереси Француске у Југославији: Студија случаја Јасенице АД 1923-1939 у: Српско-француски односи 1904–2004*, Београд 2005, 277-292.
- Церанић, М. *Делатност архитекте Андреја Васиљевича Папкова у Београду (1929–1951)*, Наслеђе VIII, Београд 2007, 71–85.
- Ћоровић, Љ. (ур.) *Улице и тргови Београда*, том 1, Београд 2004.
- Шкаламера, Ж. *Српска урбанистичка реконструкција подручја Кнез Михаилове улице од 1867. до почетка XX века у: Кнез Михаилова улица – заштита наслеђа и уређење простора*, Београд 1975, 40-62.
- Štraus, I. *Arhitektura Jugoslavije 1945–1990*, Sarajevo, 1991, 11–38.

„Реферат о квалификованости кандидата и подобности предложене теме за докторску дисертацију“

1.Основни подаци о кандидату и дисертацији:

Саша Михајлов је рођена 16. 11. 1975. године у Сремској Митровици. Дипломирала 2002. године на Одељењу за историју уметности Филозофског факултета Универзитета у Београду. Стручни испит прописан за рад у области заштите културних добара положила у мају 2007. године у Републичком заводу за заштиту споменика културе, стекавши звање историчар уметности конзерватор. Запослена у Заводу за заштиту споменика културе града Београда у Одсеку за документацију од 2006. године. Члан Друштва конзерватора Србије од 2007. године. Ауторка више конзерваторских елабората и прилога детаљним урбанистичким плановима. Секретар научног часописа националног значаја „Наслеђе“. Учествовала на више научних скупова и саветовања. Докторске студије историје уметности на Филозофском факултету уписала 2012. године код ментора проф. др Александра Кадијевића. Руководила универзитетском стручном праксом „О архитектури Београда“ јуна 2013 (секција 3). Одржала више запажених јавних предавања.

Саша Михајлов је објавила већи број научних и стручних радова у домаћој периодици, као и монографију о знаменитом српском архитекти међуратног раздобља Рајку Татићу (2013). У њеној библиографији издвајају се бројни прилози посвећени запостављеном индустријском наслеђу Београда, затим о хотелу „Москва“, Пошти 1, летњој позорници у Топчидеру, Астрономској опсерваторији, Универзитетској библиотеци и опусу Милана Минића. Сарадница је „Српског биографског речника“ и „Зборника за ликовне уметности“ Матице српске.

Наслов дисертације коју је кандидаткиња детаљно образложила гласи „Архитектонско стваралаштво Јосифа Најмана (1894-1951)“. У сагласју је са садржајем теме, изабране на основу досадашњих историографских искустава, провере расположивих извора и након темељитих консултација са ментором.

2. Предмет и циљ дисертације: Тема колегинице Михајлов је оригинална, значајна за развој науке, њену примену, односно развој научне мисли уопште. Предмет њеног истраживања представља богати опус знаменитог београдског архитекте јеврејског порекла Јосифа Најмана (1894-1951), који је мноштвом реализација обележио престоничко међуратно неимарство. Осим утемељитељске улоге у области индустријске архитектуре, знатно је допринео и унапређењу стамбених, школских и пословних објеката. Уз пројектантску и излагачку делатност, бавио се предузимаштвом, а пред крај живота и универзитетском наставом.

Циљ дисертације се огледа у свеобухватној историографској реконструкцији Најмановог градитељског опуса, првенствено везаног за његову приватну праксу у Београду, а делом и за радно усавршавање у Француској. На основу прикупљених и критички проверених сведочанстава о Најмановом кретању кроз струку, сачиниће се прегледни монографски наратив у коме ће се темељито размотрити естетички, технички и конструктивни аспекти његове архитектуре, а на крају и одредити историјска улога у новијем српском градитељству. Размотриће се и утицај општих друштвених (економских, политичких и културних) околности на Најманов живот и рад, обележен прихватањем западноевропских (француски академизам, рационализам и ар деко) и средњоевропских (експресионизам) стручних утицаја. Положај његових објеката у простору биће такође детаљно анализиран. Утврдиће се прецизна топологија и хронологија његовог стварања, што важи и за ауторску атрибуцију мноштва грађевина које се везују за његово име. Појединачна дела ће се сагледати сходно градитељским особеностима, као и у контексту ширег развоја наменских типова којима припадају.

3. Опис садржаја (структуре по поглављима) дисертације:

Након систематичног сакупљања разноврсних извора и њихове критичке обраде, предвиђено је припремање текстуалног садржаја дисертације, базираног на најсавременијим методолошким искуствима. Најманова биографија и стваралачки пут ће се подробно осветлити кроз следећа функционална поглавља: „Увод и осврт на претходна истраживања“, „Биографија архитекте Јосифа Најмана“, „Српска архитектура Најмановог

доба", „Стваралаштво Јосифа Најмана", „Закључак", „Каталог радова", „Литература" и „Прилози и илустрације". Аналитична и слојевита, утемељена на прилежном истраживању постојећих и новоткривених извора, поглавља ће испунити предвиђену сврху и подстаћи даља проучавања Најмановог дела.

4. Основне хипотезе од којих ће се полазити у истраживању: Кандидаткиња полази од утемељене хипотезе да је Јосиф Најман један од најзначајнијих и најплоднијих аутора у српској архитектури између два светска рата, чије је дело са историјске дистанце ауторски препознатљиво. Настојаће да докаже и хипотезу да је Најман предњачио у преношењу савремених француских пројектантских метода у београдску архитектуру, уочљивих у његовим академистички и модернистички обликованим грађевинама. Иако није припадао предузимљивој „Групи архитеката модерног правца" (1928-1934), дао је крупан допринос афирмацији београдског модернизма, што ће такође бити детаљно проверено. Најманов утемељитељски допринос развоју индустријске архитектуре у нас, посебно ће се осветлити и доказивати.

5. Методе које ће се у истраживању применити: Након темељитог сакупљања и критичког разматрања обимног корпуса најразличитијих историјских извора који сведоче о Најмановом стваралаштву, ауторка планира да сачини подробен монографски наратив у коме ће се свестрано представити његов живот и рад. Критиком извора из доступних приватних колекција, архивских и музејских збирки, анализом дела на терену и преиспитивањем досадашњих историографских сазнања, утврдиће се појединачни и општи цивилизацијски значај Најманових остварења. Она ће се компаративно сагледати унутар ширих развојних токова српске и европске архитектуре, при чему ће се ауторски елементи Најманове естетике посебно актуализовати. Функционалност његових грађевина ће се подробно проверавати, као и степен њихове уклопљености у урбане амбијенте. Значај француских и других европских стручних утицаја, такође ће се критички утврдити, анализом потенцијалних узора и подстицаја. Кандидаткињина интерпретација ће генерално бити усмерена ка слојевитој карактеризацији, прецизној класификацији, одрживој периодизацији и епохалној валоризацији Најмановог

стваралаштва.

6. Очекивани резултати и научни допринос: Радом на пријављеној дисертацији знатно ће се проширити фонд сазнања о Најмновом животу и делу и свестрано заокружити сва ранија научна настојања у том правцу. Прецизно ће се утврдити његова персонална позиција у београдској архитектури међуратног раздобља, атрибуирати учинци и осветлити допринос развоју домаћег академизма и модернизма. Значај појединачних објеката, поготово оних визуелно најупадљивијих (Спасићева задужбина, Завод за израду новчаница, фабрика „Телеоптик“), детаљно ће се разматрати у будућем раду. Кристализовањем формативних идеолошких, као и препознатљивих просторних, композиционих и пластичких елемената Најманове архитектуре, дефинисаће се темељни чиниоци његове естетике. Кроз будућу дисертацију историографија и високошколска настава ће знатно употпунити своју садржајну основу, док ће служба заштите добити крупан подстицај за преиспитивање досадашњих приоритета.

7. Закључак: Сматрајући предложену тему утемељеном и научно подстицајном, као и кандидаткињино образложење аргументованим, предлагемо Вам њено прихватање. Као заокружена монографска студија о значајном српском архитекти новијег доба чији опус до сада није темељито разматран, попуниће крупне празнине у историографији и на најбољи начин допринети ревалоризацији Најманове улоге у домаћој култури.

у Београду 7.2.2014
комисије:

Потписи чланова

др Александар Кадиевић, редовни професор Филозофског
факултета, ментор

др Симона Чупић, ванредни професор Филозофског факултета

др Јасмина Чубрило, ванредни професор Филозофског факултета

др Предраг Драгојевић, ванредни професор Филозофског
факултета

